Փոստը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի :

Տարեկան բաժանորդագինն է երկու եւ կէս արծաթ Մեճիտ կանխիկ վճարելի, թէ մայրաքաղաքիս եւ իւր արուարձանաց եւ թէ գաւառաց համար :

Վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կրնդունուի :

Տեղական եւ գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

Հատը 40 փարայ է, եւ կգտնուի մասնաւորապէս Պահճէ-Գափու ջրավաճառ եւ գրավաճառ Պօղոս եւ Յակոբ աղայից խանութները :

ՓՈՒՂԱՅ

Յանուցման տողը 3 դրուշ է մէկ անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար :

Խմբագրութեան վերաբերեալ որ եւ է գիր ուղղելի առ Տճօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալատճատեան կ. Պոլիս Պալըգ-բազար Նաճիյէ խան վերի յարկ թիւ 16 :

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Armenien Pountch
—16 Nafié-Han . Balouk-Pazar 16—
Constantinople

Թիւ 2008 ԵՒ Ա Բ Ա Թ 1886 ՕԳՈՍՏՈՍ 23

(ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ)

Ա–ԱՆԸՆԴՊԱՆ ՊԷՏՔ : – Գաւառներէ ի Պատրիարքարան և առ ազգային լրագիրս ուղղեալ վերջին տեղեկութիւնք կը հաստատեն թէ անհրաժեշտ հարկ է անյապաղ կարգադրութիւն մ'ընել առաջնորդութեանց համար, և ո'չ ևս պահել ներկայ անհանդուրժելի և վնասակար վիճակը : Գրեթէ ամէն օր չառագնութեամբ կը լսեմք, առաջնորդաց կողմանէ ընդդէմ ժողովրդեան կամ ընդդէմ գաւառական վարչութեանց գանգատներ թէ իրենց պիտոյքը բաւականաչափ չմատակարարուիր, և փոխադարձաբար գանգատներ՝ ժողովրդեան կամ գաւառական վարչութեանց կողմանէ ընդդէմ առաջնորդաց թէ իրենց պիտոյից պէտք եղածէն աւելի կը պահանջեն և մինչև կեղեքելու աստիճան յառաջ կերթան : Տակաւին այս շաբթու Տիարպէքիրի Գեր. Առաջնորդը կը գանգատի թէ առաջնորդութեան յատկացեալ գումարն անբաւական է : Ուրիշ մը կը սըրտնդայ թէ չեն վճարեր իր հաշիւներն որ կարող լինի ուղեւորիլ ի նոր պաշտօնավայրն. մէկն ալ 90.000 ղրշ կը պահանջէ արտաքոյ կարգի ծախուց համար, և այլն, և այլն : Եթէ այս և այլ այսպիսի անկարգութեանց ու խառնակութեանց վերջ չտրուի, շատ մեծ առաջնորդութիւնք բոլորովին անուանական պիտի լինին, և առաջնորդ ու ժողովուրդ կամ գաւառական վարչութիւն այս խնդրով զբաղեալ և գժտեալ պիտի մնան, և Պատրիարքարանն՝ որ ո'չ սակաւ զբաղեալ է զանազան խնդրովք, յաճախ պիտի հարկադրի այս խնդրոյն համար ալ երկար բանակցութիւններ ընել այդ գաւառաց հետ : Մեք կը կարծեմք թէ դիւրին է առաջնորդաց համար գաւառական կարգադրութիւն մ'ընել և ըստ այնմ Թոշակ սահմանել, որով թէ' առաջնորդք և թէ' գաւառական վարչութիւնք կը ճանչնան իրենց պարտքն : Արդէն քանի մը տարի յառաջ յատուկ յանձնաժողով մը կազմուած և տեղեկագիր մը խըմբագրուած է : Կարելի չէ՞ տեսնել զայն անգամմը, և եթէ բարեփոխութեան պէտք կայ՝ բարեփոխել, Ազգային Ժողովոյ քննութեան ու վաւերացման բովէն անցունել և գործադրել անաչառութեամբ : Ազգային ներքին բարեկարգութեանց կարեւորագոյնն է այս : Ներկայ Վարչութիւնը նչանաւոր գործ մը կատարած կը լինի, եթէ անօրինէ պէտք եղածն :

(Թղթակցութիւն փունջի)

Եղեռ. 5 Օգոստոս 1886 : – Քաղաքիս քառեակ արական վարժարանաց և Արմէնուհեաց վարժարանին տարեկան հարցաքննութիւնք և պարգեւաբաշխութեան հանդէսք ամենայն չքով և կանոնաւորութեամբ կատարեցան Բուլիս ամսոյ մէջ : Ուրախալի է տեսնել՝ Հոգաբարձութեանց կողմանէ համայն ուսուցչաց ինուէր ժամացոյց և այլն ընծային : – Կովկասու հիւանդութիւն մը կը տիրէ աստ. վարակեալ անաստանք 24 ժամէն կանչնչանան : – Զմրան եւ. բաշտութեան հակառակ, հունձք առատ և ատոք են այս տարի : Գաւառիս այլ և այլ կողմանց հասմար ալ նոյնը կը հաստատեն ճանբորդք : – Բէօհնէ գիւղի աղգայինք այս տարի իրարու հետ հաշտ ու սիրով են. եկեղեցին նորոգել տուած և վարժարանը բաց պահած են ցարդ, ուր կը դասախօսին ազգային և որբազան պատմութիւն, ընթերցարան և Վէզայիթը Ա.թֆալ : Գիւղիս եկեղեցին անցեալ տարի կողոպտեցաւ և գողնք երեւան ելած չեն մինչև ցայսօր : – Փիճ Ալի անուն ասպետ մը ահ ու սարսափ կազդե գաւառին չըլսակայքը. յոյս կայ թէ կառավարութիւնն աւելցընելով չանքերը՝ վախճան պիտի տայ սորա չհատակութեանց :

Տրապիզոն. 3 Օգոստոս 1886 : – Քաղաքիս օտար վարժարանք ալ իրենց տարեկան քննութեանց և պարգեւաբաշխութեանց հանդէսները հետզհետէ կատարեցին. գըլխաւորաբար Թուրք վարժարանք, որոց դասատուաց գլխաւորներն Հայ երիտասարդներ են, անյուսալի յառաջադիմութիւն ցցուցին ներկայ տարւոյ մէջ : Տեղւոյս Ռուսնէլի Թուրքերը մեծադիր են բարձրագոյն ուսումնարան մը հաստատել ներկայ տարւոյ Սեպտեմբեր 1էն սկսեալ : Տեղւոյս ազգային վարժարանի քննութեանց հանդէսը հրատարակած էինք. այս անգամ ալ կը փութամ գրել քաղաքիս Էրմանեան գիշերօթիկ վարժարանի քննութեանց և պարգեւաբաշխութեան հանդէսները, որոց ազգային տեսակէտով ունեցած մեծ կարեւորութիւնը անուրանալի է : Սոյն վարժարանը ուր կը յաճախեն 100ի մօտ երկսեռ ուսանողք, ամբողջ շաբաթ մը իւր քննութիւնները տուաւ ի ներկայութեան քաղաքիս ամեն ազգէ կղերական և աշխարհական ուսումնականաց և ծնողաց : Աշակերտաց և աշակերտուհեաց յառաջադիմութենէն ամենքն ալ մեծապէս գոհ եղան, մանաւանդ անխտիր գծագրութեան մէջ յառաջադիմութիւն որ արդիւնք է տեղւոյս վարժարանաց գծագրիչ դասատու Մեծարոյ Սարգիս Էֆէնտի Բաբաղեանի անխոնջ ջանից : Թէ' գըծագրութեան և թէ' միւս բոլոր դասերու մէջ առաջին հանդիսացած են Պ. Տիգրան Քիւրքճեան և Պ. Վաղարշակ Գաբրիէլեան աշխոյժ պատանիները : Երախտագիտական հանդէսք ամենայն չքով և կանոնաւորութեամբ կատարեցան Բուլիս ամսոյ մէջ : Ուրախալի է տեսնել՝ Հոգաբարձութեանց կողմանէ համայն ուսուցչաց ինուէր ժամացոյց և այլն ընծայիին : – Կովկասու հիւանդութիւն մը կը տիրէ աստ. վարակեալ անաստանք 24 ժամէն կանչնչանան : – Զմրան եւ. բաշտութեան հակառակ, հունձք առատ և ատոք են այս տարի : Գաւառիս այլ և այլ կողմանց հասմար ալ նոյնը կը հաստատեն ճանբորդք : – Բէօհնէ գիւղի աղգայինք այս տարի իրարու հետ հաշտ ու սիրով են. եկեղեցին նորոգել տուած և վարժարանը բաց պահած են ցարդ, ուր կը դասախօսին ազգային և որբազան պատմութիւն, ընթերցարան և Վէզայիթը Ա.թֆալ : Գիւղիս եկեղեցին անցեալ տարի կողոպտեցաւ և գողնք երեւան ելած չեն մինչև ցայսօր : – Փիճ Ալի անուն ասպետ մը ահ ու սարսափ կազդե գաւառին չըլսակայքը. յոյս կայ թէ կառավարութիւնն աւելցընելով չանքերը՝ վախճան պիտի տայ սորա չհատակութեանց :

Տրապիզոն. 3 Օգոստոս 1886 : – Քաղաքիս օտար վարժարանք ալ իրենց տարեկան քննութեանց և պարգեւաբաշխութեանց հանդէսները հետզհետէ կատարեցին. գըլխաւորաբար Թուրք վարժարանք, որոց դասատուաց գլխաւորներն Հայ երիտասարդներ են, անյուսալի յառաջադիմութիւն ցցուցին ներկայ տարւոյ մէջ : Տեղւոյս Ռուսնէլի Թուրքերը մեծադիր են բարձրագոյն ուսումնարան մը հաստատել ներկայ տարւոյ Սեպտեմբեր 1էն սկսեալ : Տեղւոյս ազգային վարժարանի քննութեանց հանդէսը հրատարակած էինք. այս անգամ ալ կը փութամ գրել քաղաքիս Էրմանեան գիշերօթիկ վարժարանի քննութեանց և պարգեւաբաշխութեան հանդէսները, որոց ազգային տեսակէտով ունեցած մեծ կարեւորութիւնը անուրանալի է : Սոյն վարժարանը ուր կը յաճախեն 100ի մօտ երկսեռ ուսանողք, ամբողջ շաբաթ մը իւր քննութիւնները տուաւ ի ներկայութեան քաղաքիս ամեն ազգէ կղերական և աշխարհական ուսումնականաց և ծնողաց : Աշակերտաց և աշակերտուհեաց յառաջադիմութենէն ամենքն ալ մեծապէս գոհ եղան, մանաւանդ անխտիր գծագրութեան մէջ յառաջադիմութիւն որ արդիւնք է տեղւոյս վարժարանաց գծագրիչ դասատու Մեծարոյ Սարգիս Էֆէնտի Բաբաղեանի անխոնջ ջանից : Թէ' գըծագրութեան և թէ' միւս բոլոր դասերու մէջ առաջին հանդիսացած են Պ. Տիգրան Քիւրքճեան և Պ. Վաղարշակ Գաբրիէլեան աշխոյժ պատանիները : Երախտագիտական պարտք կը համարիմ յանուն ծնողաց ջերմ շնորհակալիք յայտնել տեսուչ Մեծ. Խաչատուր Էֆէնտիի որ մեծ ղոհողութիւններով կարող եղած է իւր կրթական հաստատութիւնը քաղաքիս ամենէն արդիւնաւոր վարժարաններէն մին ընել՝ իւր սանուց և սանուհեաց լուսաւոր դարուս ոգւոյն համեմատ սնունդ մատակարարելով : Անցեալ կիւրակէ կատարուեցաւ պարգեւաբաշխութեան փառաւոր հանդէսը վարժարանին մէջ ընդ նախագահութեամբ Ս. Համբարձումի ուսումնական աւագ Քահանային և ի ներկայութեան բողոքականաց քարոզչին, ժողովականաց և ամեն ազգէ երկսեռ ընտիր բազմութեան մը. կանայք աւելի էին թուով : Վարժարանը խիստ գեղեցիկ կերպով զարդարուած էր : Հանդէսը սկսաւ Օգոստ. կայսեր նուիրեալ Թրքերէն երգով մը : Տեսուչ Էֆէնտին իւր տեղեկագիրն կարդալով մանրամասն տեղեկութիւններ տուաւ վարժարանի մասին, և շնորհակալիք յայտնեց քննչաց և հանդիսականաց և կոչումբրաւ ժողովրդական պարտաճանաչութեան : Բազմաթիւ աշակերտք և աշակերտուհիք ներդաշնակ երգոց ընդմիջմամբ արտասանեցին գեղեցիկ ճառեր և տրամախօսութիւններ որք ներկայից բուռն ծափահարութիւններու արժանի եղան : Ցետոյ տեղի ունեցաւ մրցանակայ բաշխումբ որ բաղկացեալ էր այլ և այլ լեզուաց ընտիր գրքերէ՝ նուիրեալ Մեծ. Մ'իհրան Էֆէնտի Բիւրքճեանէ որ ժամանակէ մը ի վեր կը վարէ քաղաքիս հեռադրապետութեան պաշտօնը, և իւր ընկերոջ հիւանդութեան և բացակայութեան պատճառաւ մինակ մնացած ըլլալովը հանդերձ ամենայն անձնուիրութեամբ կը վարէ քաղաքին մի քանի ազգօգուտ ընկերութեանց ատենապետութեան պաշտօնը : Հուսկ ուրեմն Զարշամպացի բարձրագոյն կարդի աշակերտ մը երախտագիտական գովելի զգացումներ յայտնեց իւր տեսչին և դաստատուաց, և իւր հայրենակից և ընկերակից աշակերտին ցաւալի մահուան առթիւ ըրած սրտաշարժ խօսքերէն չկրնալով արցունքը բռնել ընդհատեց ճառը և յուզեց և յարտասուս չարժեց բոլոր հանդիսականները : Հանդէսը վերջացաւ նախագահ Ս. Հօր օրհնութեամբ և Պահպանիչով :

Վ–Ն. 29 Յուլիս 1886 : – Ամսոյս 11ին ուրբաթ օր՝ տեղւոյս Ամերիկեան վարժարանի օրիորդաց քննութեանց ներկայ գտնուեցայ. հարիւրէն աւելի երկսեռ բազմութիւն մ'երեւելեաց և ուսուցչաց և ուսուցչուհեաց՝ յորոց շատերն ազգային վարժարանաց քննութեանց ատեն իրենց բացակայութեամբ կվայլեն, ներկայ էին նոյն օր : Քննութիւնք յոյժ երկարաձիգ, ուստի և ձանձրաւիթ եղան : Վասն զի ժամէն 11½—8½՝ երեք կարդերու բաժնուած 60 աշակերտուհիք քննուեցան իրենց բոլոր ուսմանց մէջ : Հայ օրիորդք ուսած էին իրը Անկլուհիք, զի ի շարս ուսմանց՝ կպակսէին ի'նչ որ անհրաժեշտ էին մեր ապագայ Հայ մարդց համար : Դասախօսութեանց մեթոտք աղաւաղ էին և կատարուած քննութիւնք՝ դէպէնէն. զի 25 աշակերտուհիէ բաղկացեալ մի կարգ կ'քննուէր ¼ ժամու մէջ, յորում 20—22 ամենայ օրիորդք իսկ մէն մի հարցմանց թուաբանօրէն – գրեթէ մի նախադասութեամբ – կպատասխանէին, առանց յայտնելու հմտութիւն մը և իմաստասիրական ու բարոյական գաղափար մը : Թողլով Անկլուհի վարժուհեաց ծերքածուռ արտասանութիւններն և առոգանութիւնները՝ դիտեցինք որ՝ մէն մի աշակերտուհւոյ առաջարկելի հարցն ու փոխադարձ պատասխանն, կարծես, արդէն յատկացեալ լինէր իրեն, ի մի բան՝ օրիորդք ձեռագործներէ և երգերէ ի զատ՝ ոչինչ սովրած էին կարեւոր և հիմնապէս : Ա.յսու ամենայնիւ՝ մեր օտարամոլ հարուստներն՝ որք՝ թէև զանազան եկեղեցեաց թաղականներ լինելով հանդերձ՝ դըժոխք եղնել յանձն կ'առնուն այլ ոչ մեր վարժարաններն երթալ, զլացած չեն երբէք գոհացուցիչ թուշակաւ և մարդասիրաբար քաջալերել մեր մարդորսներն, սոցա խնամոց յանձնելով իրենց 150էն աւելի երկսեռ զաւակներն : Ամերիկեանին թաղակից Սանդխտեան վարժարանն ևս՝ հոյակապ և բարձրագիր՝ ղոր չորս տարի առաջ շինել տուաւ ազգային Բարերար Ս. Մկրտիչ Օանասարեան(*), իր տարեկան քննութիւնները ներկայեց ամսոյս 23–26 շաբաթ, Ս. Սանդուխտ կուսի տօնի օրն, յորում հանդէս մ'եւս կատարուեցաւ անդաձոր ի յիշատակ Հայ դիւցազնուհւոյն, հանդէս մը որ անկարգութեամբ սկսաւ ու անկարգութեամբ վերջացաւ : Վարժարանին անտէրունչ և ողբալի վիճակէն յառաջդիմութիւն սպասել յիմարութիւն է ի հարկէ, վասն զի օրիորդաց թիւն է 80, յորոց ամսական 120 դահեկանի չափ թոշակի դուսմար մը կհաւաքուի, որ կբաժնուի երկու վարժապետաց, մի վարժուհւոյ և մի տնտեսի վրայ : Ա.յսքանն նուազ սերմերէ առատ հունձք ակնկալել կարելի՞ է : Ցաւարտ հանդիսին՝ յոր կգտնուէր երկսեռ բազմութիւն մը իբր 500 հանդիսատեսաց, ի նպաստ վարժարանին

(*) Ն. Մեծութիւնն սատիկ վշտացած է վանցի Ազգասէրներէն, որք վարժարանին չինութեան հաշիւներն դեռ ղրկած չեն իրեն :

հանգանակութիւն մը սկսաւ առաջարկութեամբ Գեր. Հ. Ղեւոնդ Վ. Փիրղալէմեանի : Արդիւնքն ապա կհաղորդեմ : Եւ ի՞նչ արդիւնք կարելի է սպասել ժողովրդէ մը որ տակաւին՝ ամենամեծ մասամբ՝ տգետ, ուսումնատեաց, նախապաշարեալ, մնապաշտ, հին ու նոր մոլութեանց սիրահար՝ այլ հին ու նոր աղնութեանց ոտնհար, զեղխութեանց ի նպաստ՝ չքայլ, իսկ դաստիարակութեան իսատար՝ ժըլատ է : Մտի'ր միանգամ մեր գիւղերուն, հարսնատունն ու վաղորայք և տե'ս հոն մեր առաստաձեռնութիւնները. աղքատն ու հարուստն, այրն ու կինն, ծերն ու մանուկը միօրինակ կձեւեն կը հագնին, կուտեն կխմեն և կերգեն ու կպարեն : Մե՞ղ ի'նչ հոգ, թող դրամահատը հոգայ : Մանաւանդ ի վանորայս, յորոց շատերը ժամանակաւ մեհեանները եղեր նուիրեալ այլ և այլ դից և դիցուհեաց. մեր ժողովրդեան ստուար մեծամասնութիւնն, ցաւ է ըսել որ՝ եթէ ոչ կռապաշտական գաղափարներով՝ գէթ կռապաշտական արարողութեամբ վարուելով՝ կցուցնէ թէ ինքն այս մասին հաւատարիմ աւանդապահ է տակաւին իր կռապաշտ նախնեաց...:

Սոյն Վարդավառի տօնի օրը սովորականի համեմատ՝ հազարաւոր բազմութիւն մը երկսեռ ժողովրդեան ուխտի գնացած էր Նարեկայ, Լուսապատուղ Ս. Մահակայ և Ս. Թաւմայի վանքերն, որ ի Գաւաշ և ի Կարճկան : Պէտք է դիտել որ՝ մեր ամեն տեղերու ուխտաւորաց ¼ն հազիւ եկեղեցի կմտնէ և մի դրամ կնուիրէ, բաց ի Ընծայենց Ս. Աստուածածնէն և Հոգեայ վանքէն, ուրանոր հազարաւոր դահեկաններ կշռայլէ մեր ժողովուրդը, առանց խորհելու թէ ո'ւր և ի'նչ նպատակներու կծառայէ իր նուէրն : Մեք ի հարկէ ոչ ուխտագնացութեան դէմ ենք և ոչ նուիրատուութեան, այլ ծայրայեղութեանց, որք Աղգը կկործանեն : Ի'նչ տարբերութիւն, երբ մեր ժողովուրդն այժմ՝ յանուն Բէյոփանէսըլէն՝ Բագոսին և Աստղկան ղոհելու տեղ՝ դարձեալ ըստ հնումն ղոհէ Անահտին՝ որ գէթ զգաստութիւն և հայրենեաց ղօրավիգ կկարծուէր...: « Վասն զի, ըստ անմահ Նարեկացւոյն, Նայ է ապաս պանիլ յոլեալ պարկերէ և ծեղոյ պոպէ . բարոյապէս և մտաւորապէս ինկած ժողովուրդ մը ի հարկէ և նիւթապէս ինկած կը լինի : Ա.յս ճշմարտութիւնն նորէն կատարեցաւ մեր Նարեկայ ուխտաւորաց վրայ : Կպատմեն թէ՝ գեղի աղբիւրի վրայ դիղուած Հայոց և 10–20 գնչու Քրդուհեաց միջև կռիւ մը ծագած է ջրին համար : Հարիւրաւոր Հայեր տեղի կուտան Քրդուհեաց, որք քարերով ղէա-

յեր կհալածեն եղեր, յորոց մին Գրիգոր Պաղէպանեան, երկայնահասակ և ուժեղ երիտասարդն, խիղախելով՝ Գրգերէն մեկի ձեռքէն կաշնի հարուածմը կկրէ իր գագաթին վրայ և գետին կապալի անյոյս, ուր քանի մը ժամ ուշաթափ մնալե յետոյ՝ կուշաբերի իմէ, բայց համր կմնայ. անկից փոխադրեցաւ իր տունն, ուր՝ հակառակ քանի մը բժշկաց ջանից՝ մեռաւ վերջապէս ամսոյս 25րդ օր, ի մեծ սուգ երկրին։ Մինչ անդին այսպիսի ոճիր մը կգործուէր Հայու մը վրայ հաղարաւոր անպաքէր Հայոց չնորհիւ անդին, Վարդավառի երկուշաբթի Մեռելոց յիշատակի օրը, հազարաւոր արք և կանայք մեր ծովեզերեայ Առանց գեղի Մեռելյարոյց Աւետարանին ուխտի երթալու պատրաստակաւ գնացեր կկոնծէին, իսկ դեր կկանչէին, նուագարանները կհնչեցնէին և պարեր կբռնէին. ուր ուրեմն՝ հարիւրաւոր ծղնեղջամայրեր ու կիներ ծովը լեցուած կը լոգանային.... Մեռելյարոյցին մեր կենդանիները մեռոյց, Հոգւոց ըսել պէտք է...։

Թերեւս հետաքրքիր է իմանալ թէ Գեր. Տ. Պօղոս Եպիսկոպոս ինչպէս մեկնեցաւ քաղաքէս։ Արդարև դիտել արժան է թէ Նորին Գերապատուութիւնը ժողովրդական չարժում ու չխոթուռթիւն մը չպատճառելու վերհանձնութեամբ՝ Առաջնորդարանի բոլոր հաշիւները կարգադրելէ յետոյ, ամսոյս 7 ին երկուշաբթի առաւօտ երեկոյեան ժամը 12 ին առանձինն մեկնեցաւ դէպ ի Լիմ։ Սակայն, հակառակ Նորին Սրբազնութեան նպատակին, 3 րոպէի մէջ հաղարէն աւելի բաղմութիւն մը հաւաքուեցաւ քաղաքին առեւելեան (Դավրէժ) դրան առաջ, ուր օրհնեց զերեզմ և չնորհակալութիւն յայտնեց։ Բազումք մրմնջելով կըսէին. «Ո՛ւր կեր. Թաս, Սրբազա՛ն, երկիրը քանի մը անխիղճներու ձեռքը թողլով։» Բազում Թուրքք ալ ցաւ կյայտնէին այսպէս անշուշտ մեկնելուն վրայ։

Ամսոյս 9 ին, Աչգհատան, Նոր բաչենու Թաղ, Լապէղպերկանց (նալպատակ) տունն յանակնկալս փլելով իւր ներքև թաղեց երկու դժբաղդ հարսներ, իրենց կաթնկեր երկտեղ մանուկներուն հանդերձ։

Սպոտիոլ. 27 Օքտոպոս 1886։ — Կը վութամ ջերմ չնորհակալիքս մատուցանել Տ. կարապետ Սահմանեանի, ղըրոյ յօդուածն այսօր ընթերցայ Փունջ օգոստոս 9 ի թուոյն մէջ։ Դառնութեամբ լի սրտիս համար չկայ պարագ հաճոյագոյն՝ քան թէ խորին երախտագիտութիւն յայտնել այն ամէն ազնիւ անձանց որ մխիթարական խօսքերով կը քաջալերեն զիս երբ յանկարծ կը տեղան հարուածք յիմ վերայ։

Տ. Մ. Նուպարեանի պարագաւորին պատասխանս երկ անգամ գրեցի և երկ անգամ պատռեցի, ղև – ինչո՞ւ չխոստովանիմ – կիրք կար գրութեանս մէջ, բարկութիւն, հեգնութիւն, ծաղր և արհամարհանք։ Փորձն հաստատուց ինձ որ բարկութիւնն յոռի խորհրդական է. եթէ Բողոք գրած չըլլայի, ոչ ցաւալի թիւրիմացու-

թիւնք տեղի կ'ունենային, ոչ քանի մի պատուական բարեկամք կը վշտանային, և ոչ թերևս Տ. Մ. Մամուրեան, որ Գաղդիերէն-Հայերէն բառարանին ղօրեղ օժանդակներէն մին եղած է, այժմ գրիչն բրչի փոխելով անոր «բանդիչներուն» ախակից կը դառնար։ Հեռաւորութիւնն երբեմն զառաչկայս կը սուաբացնէ, կամ առարկայից էութեան վրայ սխալ գաղափարներ կուտայ. այս և ինձ իսկ պատահեցաւ. բայց կը յուսամ որ զայս յայտարարութիւն ընելէս ետքը՝ ոչ ոք ինձ օխ կը պահէ քաղցոյս համար, և ոչ իսկ Վիէննայի Յ. Մխիթարեանք, որոց Հայերէն լեզուի վերայ հրատարակած հըմտալից մտահանք մեծ յարգ ունին իմ առջեւս։

Մինչդեռ չորրորդ անգամ Պարտաւտեարին պատասխանն կը գրեի ահնայն հանդարտութեամբ, (ինչպէս կը վայելէ կատարեալ Շուետացւոյ), Արուեստանոցիս նորոգութիւնն վերայ եկաւ, և ես պարտաւորեցայ երթալ գրասենեակս, բաժնուիլ մտերնադարանէս, և որմադրաց ու նկարչաց հետ զրաղիլ։ Կը խնդրեմ ընթերցասէր հասարակութեան ներողամտութիւնը, խոստանալով 2–3 շարաթէն յղել զիմ ձեռագիր փունջ Մեծ. Տնօրինին։

Նորայր Ն. Բիւզանդացի

Իզմիր. 14 Օքտոպոս 1886։ — Լրագրոյդ 2006 թուոյն մէջ հրատարակեալ յօդուածոյս մէջ սպրդած են հետեւեալ տպագրական սխալներն։

Կ. Պ.

Եղեալ	Սխալ	Ուղիղ
Ա. Գ	Աստուած որ անսահման	Աստուած իր անսահման
» Դ	գրգռուղ սըրբագրիչն	պատող սրբագրիչն
» »	դիտող կէտերն	դիպող կէտերն
Բ Ա.	անձյա պատճէնը	անձյա պատճէնը
» »	Telicgraphe	Lexicographe
» »	Telicogahe	»
» »	Telographe	Lexographe
» »	բառարան չինած կըլլայ	բառարան չինած կ'ըլլայ
» Բ	Dienséance	Bienséance

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը լսենք թէ Կրօնական ժողովն յանձնարարած լինելով իւր Ատենադպիր Գեր. Տ. Գէորգ վարդապետի Իւթիւճեան՝ ընդարձակ չրջաբերական մը պատրաստել ուղղելի առ համայն ազգային պաշտօնէութիւնս և ժողովուրդս մայրաքաղաքիս և գաւառաց, աչքի առջև ունենալով նախորդ Պատրիարքաց և Կրօն. ժողովոյ կոնդակներն ու չրջաբերականներն, – Նորին Գերապատուութիւնը պատրաստեր է, և ժողովն հաճութեամբ ընդունելով որոշեր է հրատարակել զայն։

— Երուսաղիմայ ազգային վանուց պարտուց ի նպաստ, գաւառաբնակ ազգայիններէն պինուրական տուրց հետ առնուած դրամէն մինչև ցարդ 1700 լիրա յանձնուած է պարտուց բարձման յանձնաժողովին։ Արդ եկմոյ նախապրութիւնը կը բանակցի գաւառական իշխանութեանց հետ՝ Հայոց բաժինը ճշդելու և ըստ այնմ յանձնաժողովին վճարելու համար։

— Դատական և կրօնական գործոց նախարարն յատուկ դրով մը Պատրիարքարան ղրկած է պետական խորհրդոյ այն որոշմանագիրն, որով չեղեալ կը հրատարակէ Անատոլու Գաղաքերի վճռագիրն, որ արուած է ի նպաստ փաստաբան Կարկուր Էֆէնեանի՝ եւրոպացիոյ ազգային վանուց տեսչական դէտնի խնդրոյն համար։

— Ի վանի խառն ժողով մը կազմուեր է՝ երկու կուսակրութեանց դիմաւորներէն երեքական հոգիէ. Կուսակալն ալ՝ ըստ առաջարկութեան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, ազակցեր է այս կարգադրութեան համար։

— Անցեալ չարթու ծանուցինք թէ Վանայ բանտարկեալներէն 25ը արձակուած են։ Արդ կը լսեմք թէ դեռ ևս ի բանտի կը մնան 8 անձինք, որ երկարժամանակեայ բանտարկութեան դատապարտուեր են՝ ամբաստանուելով թէ եկեղեցւոյ մէջ զօրոյ դէմ կռուիլ յանդգնած են։ Առանցմէ զատ, 10 վանեցի ազգայնոց համար ալ՝ որ քաղաքէն փախած են, մշանջենաւոր բանտարկութեան վճիռ արըուեր է։ Ցիչեալ 8 դատապարտեալք ի Պոլիս առ դատական նախարարութիւնն բողոք բարձեր են։

— Անցեալ կիւրակէ մայրաքաղաքիս եկեղեցւոյ մէջ կարդացուեցաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր մէկ շրջաբերականն, որով կը ծանուցուի թէ ինչպէս Ս. Էջմիածնի նոյնպէս Երուսաղիմայ համար գանձանակներ հաստատուած են եկեղեցւոյ մէջ՝ բարեպաշտ ժողովրդեան նուէրներն ընդունելու համար։

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, որոշմամբ Կրօնական ժողովոյ, գոհունակութեան գիր գրոյ առ Տ. Աւետիս քահանայ Բաղէշի, իւր տրամադրութեան ներքև մնալուոր վարժարան մը ունենալուն համար։

— Խասգիւղցի Հրէայ երիտասարդ մը Հայաստանեայց եկեղեցին ընդունելու փափաք յայտնած լինելով պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր յանձնուեցաւ քննել թէ անկեղծութեամբ կը դիմէ, և եթէ անկեղծ է՝ քահանայի մը միջոցաւ կրթել յուսումն քրիստոնէական կրթի։

— Հերիքեի այրեացաւեր եկեղեցւոյ ղեհոանները մանաւոր անձի մը քով մնացած լինելով, Կրօնական ժողովը Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր յանձնեց պետք եղածն ընել՝ ղեհոանները Պատրիարքարան բերել տալու համար։

— Կրօնական ժողովն երկու այցելու կարգեց՝ Պոլսոյ եկեղեցւոյ բարեկարգութեան և վարժարանաց կրօնական ուսման հսկելու համար։ Ընտրեալ այցելուք են Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետ Իւթիւճեան և Տ. Ճովսէփ Ծ. վարդապետ Մարաճեան։ Առաջինը՝ Պոլսոյ, իսկ երկրորդը Վոսփորի կողմերը պիտի այցելեն։ 500 ղրչ. մանաթոչակ պիտի տրուի, բայց Պաղաքական ժողովոյ հաւանութիւնն առնելէն ետքը։

— Կիւրեղեան վանուց միաբան Տ. Մկրտիչ Եպիսկոպոս այս շաբթու Պոլիս եկաւ, վանքին սեպհական ձիթաստանի խնդրոյն վերջնական կարգադրութեան, և մինդամայն տպարանի մը հաստատութեան հրամանագիրն առնելու։

— Երուսաղիմայ միաբանական ընդհանուր ժողովը ներքինն կանոնադրութիւնը բարեփոխեր, և տպագրութեան յանձներ է՝ Ազգային ժողովոյ մտատուութեանը համար։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատրանշան, Աստիճան. Պարոն Ե Պարբե։ – Գանեւոյի նախնական դատարանի առաջին նախագահ անուանեցաւ Ֆարսի էֆէնտի։ – Իւլսյի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Էսիրնէյի Տէֆթէրը–Խագանիի անօրէն և արբունի կալուածոց յանձնաժողովոյ անդամ Միւֆիտ պէյի։ – Առաջին աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան՝ Լոնտոնի Տանիմարը բեան դեսպան Պ. Ֆալպի։ – Երկրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ մայրաքաղաքիս չուետական դեսպանատան քարտուղար Պ. Պէզբեի։ – Օգոստ. Մուլթանն 500 լիրա պարգեւեց երկրորդ բանակի հրամանատար Ֆազլը փաշայի։ – Իւլսյի առաջին աստիճան՝ եօթներորդ Թաղատեսութեան վերատեսուչ Մաշուգ պէյի։ – Մալիսէի աստիճան՝ հանրակառոյց պաշտօնեաներէն Միսակ էֆէնտիի։ – Առաջին աստիճանի Մէճիտիյէ՝ Մէճլիսի–Ի մանէթի նախագահ Բամդի էֆէնտիի, իններորդ Թաղատեսութեան վերատեսուչ Ասլմ պէյի, և վեցերորդ Թաղատեսութեան վերատեսուչ Պլաք պէյի։ – Երկրորդ աստիճանի Օսմանիյէ՝ Պոլսոյ քաղաքապետութեան օդնական Պօխոր էֆէնտիի։

Զաբմանալեաց Ազեղ մը կը գտնայ Պուլղարիա։ Ազեքսանդր Իշխանն՝ զոր Ռուսական անուանեալ կուսակցութիւնն գիշերային գաւով արտաքսեց, վերադարձաւ ի Սոֆիա ի գահ իշխանութեան՝ Համակառս կուսակցութեան չանիւք և կարգադրութեամբ։ Ազեքսանդր իշխանն ի վերադարձին Բուխարեստեան Բուլվարի և ի Պուլկարիա ո՛ր քաղաք որ հանդիպեցաւ՝ զօրականն, կղերն ու ժողովուրդը համակրանաց ու մեծարանաց հանդէսներ կատարեց, և տեղ տեղ իշխանին կառաց երիվարներն հանելով ժողովուրդը ի վերայ ձեռաց բարձեալ տարաւ։ Երկրին ամէն կողմն այժմ մեծ ուրախութիւն և ցնծութիւն կայ. հակառակորդ կուսակցութիւնն ի պատանձումն համակած է, և թերեւս առ ամենայն դեպքեր կանոնին նորա պարագլուխք՝ երբ կը տեսանեն որ իշխանը ծայրագոյն վերհանձնութեամբ վարուելով՝ ներումն կը չնորհէ իւր գիշերային դաւադրաց։ Արդ խնդիր է թէ ի՞նչպէս պիտի վարուի Ռուսիա, որոյ համար կըսուէր և կըսուի թէ քաղաքերած է դաւադիրներն, և Ռուսիայէն ծպտեալ մարդիկ ի Պուլկարիա անցնելով դրամով և խորհրդով մտանակցած են իշխանին գահընկեցութեան դաւադրութեան։ Այս հարցման առայժմ սա՛ պատասխանը կը դանուի թէ Ռուսիա չպիտի միջամտի ի Պուլղարիա, եթէ ներքին խառնութիւն ու կռիւ չծագի անդ։ Եւ ահա երկրին վիճակին նայելով ո՛չ ոք ի Պուլղարիա պիտի յաւակնի հակառակ չարժում մ'ընել ընդդէմ Ազեքսանդրի, որ զօրացաւ, բարձրացաւ և մեծ ժողովրդականութիւն չահեցաւ իւր հակառակորդ կուսակցութեան հալածանաց չնորհիւ։ Ուրիշ բան է, եթէ նոր ու անակնկալ դէպքեր յաջորդեն։

— Ըստ Մոնիթէորի՝ Պուլղարիոյ Ազեքսանդր իշխանը Թրնովա հասնելուն պէս առ կայսրն Ռուսիոյ հեռագիր մը ուղղելով՝ նորին վեհափառութեան հովանաւորութիւնը խնդրեր է՝ ի Պուլղարիա խաղաղութեան վերահաստատու-

ՏԱՍՆ ՀԱՅԱՑ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ (*)

Ընտրութիւն, 1837 Հոկտեմբեր 31ին ի մեր, տայս Ա. Վիմիկտարեան իբրեւ մատենագիր եւ ուսուցիչ ազգային, եւ ի մասնաւորի ի Մեծ Տանն Կիլիկիոյ, որ ի Սիս, եւ ի Հռոմկլայ, եւ ի Կիպրոս, եւ ի Պոլիս, եւ ի Վենետիկ, եւ ի Մարսիլիա, եւ ի Մարսէյլ, եւ ի Փարիզ, եւ ի Լոնտոն, եւ ի Վիեննա, եւ ի Մոսկուա, եւ ի Թիֆլիս, եւ ի Նոր Նախիջեւան, եւ ի Ռոստով, եւ ի Թէոդոսիա, եւ ի Սեբաստիա, եւ ի Կարին, եւ ի Կ. Պոլիս, եւ ի Զմիւռնիա, եւ ի Սմիւռնա, եւ ի Պրուսա, եւ ի Կ. Պոլիս, եւ ի Պէրա, եւ ի Գալաթիա, եւ ի Պէշիկթաշ, եւ ի Ռումելի Հիսար, եւ ի Սկիւտար, եւ ի Պուլկարիա, եւ ի Ռումանիա, եւ ի Պուքրէշ, եւ ի Ռուսչուք

ՆՈՐ ԵՒ ՆՈՐ

= Ֆրանսիոյ հարաւային մասերուն մէջ ցրտերը սաստկացած են։ Ռոնա գետը սառած է։ Ուղեւորական գնացքներ ուշանալով կը հասնին։ Ձիւնի մէջ մնացած են 1600 մարդիկ։ Ձիւնի բարձրութիւնը 10 մէթր է։

= Ֆրանսիոյ մէջ ձիւնի պատճառով 1600 մարդիկ մնացած են